

Aan de raad van de gemeente
LEIDSCHENDAM-VOORBURG

**Leidschendam-
Voorburg**

Datum 25 november 2025
Nummer ID 4493
Onderwerp Raadsbrief Raad informeren over Actieplan Jeugd, Toegang en regionale inkoop jeugd.

Portefeuillehouder Wethouder Keus

1. Aanleiding

Met deze brief informeert het college u over de nieuwste prognoses voor de jeugdzorg en de maatregelen die het college noodzakelijk acht. De cijfers laten zien dat de ingezette koers van het Actieplan Jeugd werkt, maar ook dat de ontwikkeling in de kosten zodanig is dat verdere versnelling, aanscherping en fundamentele keuzes onvermijdelijk zijn.

Met 1 op de 7 kinderen in de jeugdzorg is het systeem vastgelopen én onbetaalbaar geworden. Het systeem is sterker geworden dan het gezonde verstand. Er is een breed besef ontstaan dat het anders moet en anders kan. Jongvolwassenen die zelf ooit jeugdhulp kregen, ouders, landelijke experts, lokale maatschappelijke organisaties en andere betrokkenen laten dat klip en klaar aan ons zien. Ook in de gemeenteraad hoort het college een krachtig appèl om de koers te verleggen. Dat was de reden om een jaar geleden een Actieplan Jeugd te maken en in gang te zetten.

De lijn in het Actieplan Jeugd is dat jeugdhulp niet als antwoord mag worden gezien bij vraagstukken die vaak te maken hebben met opvoeding, onderwijs, schulden of psychiatrie bij ouders, echtscheidingsproblematiek of de gebruikelijke problemen die horen bij opvoeden en opgroeien. Daarmee wordt niet alleen het tij gekeerd van aanbod dat kinderen niet helpt of zelfs schadelijk is of die de werkelijke oorzaken in de omgeving van het kind camoufleert en in stand houdt. Het stopt ook de trend van de alsmaar toenemende vraag naar jeugdhulp en de daarmee samenhangende kosten en maakt schaarse capaciteit vrij voor kinderen en jongeren die echt gebaat zijn bij jeugdhulp.

De laatste prognose van de kosten jeugdhulp laat zien dat de interventies in het Actieplan Jeugd effect hebben, maar ook dat jeugdhulp buiten de scope van het Actieplan Jeugd stevig doorstijgt waardoor per saldo de totale jeugdhulp een kostenstijging van circa €3 mln. laat zien. Een stevig lokaal team, strakkere afbakeningen waar deze ontbreken inclusief een stopstrategie en de aanscherping in de regionale inkoop zijn noodzakelijk om de beweging in het Actieplan Jeugd te realiseren.

Er zit dus een sterke relatie tussen de interventies in het Actieplan Jeugd, de noodzakelijke doorontwikkeling van de toegang en de regionale inkoop van de jeugdhulp die nu in voorbereiding is.

Voorgeschiedenis

- Op 13 januari 2025 is het Actieplan Jeugd voor wensen en bedenkingen besproken in de commissie Samenleving (ID 3975);
- In de raadsbrief “vervolg Actieplan Jeugd van maart 2025” (ID 4202) is de brede aanpak van toegang aangekondigd;
- In de eerste helft van 2025 is met hulp van de VNG-tool Verkenninginstrument Toegang een analyse van de staat van de gemeentelijke toegang gemaakt. Deze is op 20 mei 2025 aan de raad gepresenteerd tijdens een beeldvormende raadsbijeenkomst. Dit rapport is als bijlage bijgevoegd;
- Op 27 mei is de inkoopstrategie vastgesteld om te komen tot inkoop van de regionale jeugdhulp met ingang van 1 januari 2027 (ID 4180).
- Op 23 september 2025 is de Raadsbrief “uitgangspunten sterkere basis voor jeugd” met de raad besproken (ID 4373).

2. Financiële stand van zaken

De inzet vanuit het actieplan laat een positief effect zien, door deze inzet zijn de totaal toegenomen kosten enigszins beperkt. De acties binnen het actieplan richten zich vooral op de lichte vormen van ondersteuning en op de verwijzingen via de huisartsen. Daarnaast nemen de kosten buiten de scope van het actieplan toe.

In de collegemail van 7 juli 2025 over de prognose 2025 van jeugdzorgkosten die via het Servicebureau Jeugdzorg Haaglanden (SbJH) lopen, is een bandbreedte van € 26 tot € 29 miljoen gecommuniceerd. De nieuwe prognose van oktober laat een stijging t.o.v. afgelopen zomer zien, met een prognose in de bandbreedte van € 27,8 miljoen tot € 30,6 miljoen voor de zorg die via het SbJH wordt ingekocht. De intern uitgevoerde analyse laat een prognose zien die uitkomt aan de bovenkant van de in de zomer gecommuniceerde bandbreedte, te weten € 28,5 miljoen.

Op basis van deze laatste prognose wordt er in 2025 een tekort van € 2,9 miljoen op het jeugdzorgbudget verwacht. Een deel van dit tekort kan worden gedekt vanuit de extra middelen voor Jeugd uit de meicirculaire; het gaat om een bedrag van € 1,5 miljoen wat in de Reserve Jeugd is gestort. Er resteert daarna nog een tekort van € 1,4 miljoen, wat onderdeel zal uitmaken van het exploitatieresultaat over 2025.

Vooralsnog kan bij de stijging van de kosten niet gesproken worden van een incidenteel effect dat zich alleen in 2025 voordoet. De stijging die we nu zien in de jeugdzorgkosten, heeft ook gevolgen voor de jaren 2026 en verder. Met andere woorden: er is sprake van een structurele toename van de kosten met € 2,9 miljoen.

Ook in het meerjarenbeeld van de begroting kan hierbij afgerond € 1,4 miljoen per jaar vanuit de Reserve Jeugd worden ingezet. Voor het restant van € 1,5 miljoen is nog geen dekking beschikbaar en is onduidelijk of de extra maatregelen die voorgesteld worden in dit memo, toereikend zijn om een dergelijke besparing te realiseren bovenop de reeds opgenomen besparingen vanuit de hervormingsagenda en het Actieplan Jeugd.

Het meerjarige verloop van de jeugdzorgkosten en de te realiseren taakstelling ziet er als volgt uit:

Meerjarenbeeld Jeugdzorg	2025	2026	2027	2028	2029
Prognose jeugdzorg	29,9	29,9	29,9	29,9	29,9
Beschikbaar budget Jeugdzorg	27,0	25,8	24,0	20,1	20,2
Nog te realiseren taakstelling Actieplan + Hervormingsagenda		1,2	3,0	6,9	6,8
Saldo	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9
Inzet dekking reserve Jeugd	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4
Tekort t.l.v. exploitatiesaldo	-1,4	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5

*bedragen * € 1.000.000*

3. Actieplan Jeugd, de focus herbepaald na één jaar

De acties binnen het Actieplan Jeugd richten zich vooral op de lichte vormen van ondersteuning en op de verwijzingen via de huisartsen. In de cijfers zijn verschillende effecten zichtbaar die in meer en mindere mate te herleiden zijn naar de inzet vanuit het Actieplan Jeugd.

Naast dit positieve effect als gevolg van de inzet vanuit het Actieplan Jeugd, is er een stijging in kosten op de duurdere verblijfsvormen en op geïntegreerde en hoog specialistische GGZ.

Dit betekent dat er vanuit het Actieplan Jeugd anders is geprioriteerd en de inzet op bepaalde onderdelen is versterkt.

Voortzetten

Vanwege de positieve effecten en de voortgang van de huidige maatregelen uit het Actieplan Jeugd en de bevestiging hierop vanuit betrokken experts, gaat het college door met de volgende maatregelen:

- Samenwerking huisartsen - POH Jeugd: inzetten op convenant samenwerkingsafspraken
- Versterken pedagogische basis, inclusief collectief aanbod: alliantie en social design
- Verordening jeugd en stopstrategie: afbakenen
- Inclusieve kinderopvang en onderwijs: onderzoek naar zorgstructuren rondom scholen
- Inzet toetsmedewerker: afbakenen verlengingen jeugdhulp
- Sturen op Wlz: de rekening leggen waar die hoort
- Sturing op maatwerk: sturen op passend hulp voor jeugdigen

Pauseren

Onderzoek naar budgetplafonds: op advies van de externe adviseur wordt deze actie gepauzeerd en wordt prioriteit gegeven aan het steviger inzetten van de toetsmedewerker.

Versterking vanuit het Actieplan Jeugd

- Eind 2025 ligt er een stopstrategie klaar. De concrete voorstellen vanuit de stopstrategie, op basis van de fundamentele beweging uit het Actieplan Jeugd, worden samen met de verordening in het eerste kwartaal van 2026 voorgelegd aan de gemeenteraad.
- Er wordt contact opgenomen met alle formele en informele (bijv. onderwijs) verwijzers over de toenemende stijging jeugdhulpkosten en de noodzaak om het tij te doen keren.
- Bij inzet van heel dure trajecten en verblijfsvormen wordt er gewerkt met een lokale opschaling op bestuurlijk niveau, waarbij de directeur en wethouder in positie worden gesteld richting Jeugdhulpaanbieders wanneer er bestuurlijke inzet nodig is.
- Het meegeven van voorwaarden, zoals uitgangspunten¹ en concrete uitwerkingen van de stopstrategie, vanuit het Actieplan Jeugd, voor de opdracht aan de te vormen toegang.

4. Toegang

Onderzoeken² zijn tot nu toe helder: sterke lokale teams en een stevige toegang vormen de meest effectieve manier om de stijgende jeugdzorgkosten te keren en een betere kwaliteit te leveren voor kinderen en gezinnen. Normaliseren, versterken van de pedagogische basis én duidelijke afbakening van jeugdhulp zijn noodzakelijk om de instroom en kosten structureel te verminderen. Het college oriënteert op welke manier de toegang anders georganiseerd kan worden en denkt dit verder uit in lijn met de regorganisatie. Vanwege deze verwevenheid komt de routekaart iets later.

4.1 Integrale aanpak en afbakening in de toegang

De aanbevelingen vanuit de Verkenning Integrale Toegang worden geïmplementeerd in de nieuwe vormen toegang (zie bijlage). Dit vraagt om een andere manier van werken van toegangsmedewerkers, omdat ze breed ingezet worden in plaats van op een expertise, ze kaderen af, kiezen – indien nodig – de belangrijkste interventies om inwoners/gezinnen te ondersteunen en sluiten dan in de meeste gevallen het dossier weer af.

Voor de integrale toegang zijn vier bewegingen noodzakelijk:

1. Het anders inrichten van de toegang tót de gemeentelijke hulp in het sociaal domein én het versterken van de rol van het voorliggend veld voor situaties waar geïndiceerde hulp niet nodig is;
2. Het anders inrichten van de gemeentelijke organisatie om de toegang steviger te positioneren, zeker waar het gaat om multiproblematiek in gezinnen met kinderen (inclusief coördinatie op o.a. afspraken huisverboden);

¹ Uitgangspunten Sterkere basis voor jeugd (ID 4373)

² Toegang in Ontwikkeling", Movisie 2023, Bronnenstudie naar de ontwikkeling van de gemeentelijke toegang

3. Het versterken van het account- en contractmanagement en toezicht op lokaal, regionaal en bovenregionaal werkende organisaties die formeel of informeel invloed hebben op verwijzingen voor jeugdhulp of jeugdhulp bieden, zo veel als mogelijk in regionaal verband;
4. Het afbakenen betekent ook het beginsel van 'afbouw' en 'uitgang': de focus ligt nu heel sterk op het beter reguleren van toegangspoort en te weinig op de uitstroom.

4.2 Gefaseerde aanpak

Om dit zorgvuldig te realiseren, wordt gewerkt volgens het principe "waardeer wat er is en voeg toe, maar stop ook met wat niet werkt of wat onwenselijke patronen in stand houdt", in drie stappen:

1. Samenbrengen van bestaande krachten
 - Starten met aansluiten van gemeentelijke toegangsmedewerkers bij bestaande inloopsprekuren in de wijk en consultatiebureaus om zo samen met partners lichte hulp te bieden.
 - Kaders: korte hulp, laagdrempelig, gericht op eigen regie en voorkomen van zwaardere zorg.
2. Versterken van gemeentelijke uitvoeringsrol
 - De gemeente gaat op termijn binnen de toegang lichte hulpverlening (zoals korte begeleiding, advies en doorverwijzing) organiseren, met respect voor de pedagogische basis.
 - Partners blijven betrokken via overleg, samenwerken op locatie en gezamenlijke casusbespreking.
3. Borging en doorontwikkeling
 - Evaluatie van werkvormen op effectiviteit, inwonerstevredenheid en samenwerking.
 - Vastleggen van werkwijze, verantwoordelijkheden en kwaliteitscriteria.

5. Regionale samenwerking inkoop jeugdhulp

Met het Actieplan Jeugd is in Leidschendam-Voorburg een meerjarige aanpak gestart waarin bewust een nieuwe koers wordt ingezet en patronen moeten worden doorbroken. Een koers met als doel om structurele en fundamentele veranderingen aan te brengen. Door te focussen op de omgeving waarin kinderen opgroeien, kan de stijgende vraag naar jeugdhulp worden verminderd en blijft jeugdhulp beschikbaar voor kinderen die dit het meest nodig hebben.

Op 27 mei is de inkoopstrategie vastgesteld om te komen tot inkoop van de regionale jeugdhulp met ingang van 1 januari 2027 (iBabs 4180). Een nieuwe inkoop is noodzakelijk omdat de regio de jeugdhulp inhoudelijk wil door ontwikkelen en omdat de huidige overeenkomsten eindigen op 31 december 2026.

Vanuit de regionale inkoop wordt de jeugdhulp doorontwikkeld waarbij de jeugdhulp in segmenten is verdeeld met concrete opgaven:

1. Verblijf (incl. crisis)
2. Hoog specialistische jeugdhulp
3. Dagbesteding en dagbehandeling
4. Onderwijs-jeugdhulp
5. Veel voorkomende jeugdhulp

Het doel is om de jeugdhulp vooral voor de lichtere vormen fors in te perken waarbij gemeenten wel moeten zorgen voor een sterke sociale/pedagogische basis in lijn met de LEA en het Actieplan Jeugd. Voor de complexere zorg wordt ingezet op voldoende passend aanbod, inzet op een goede verklarende analyse en sturing op in- en uitstroom.

In de regionale inkoop wordt ingezet op strategisch partnerschap met de belangrijkste partners zodat de inhoudelijk transformatie goed kan worden vormgegeven. Daarvoor wordt ook ingezet op langjarige overeenkomsten zodat de kosten voor gemeenten beter voorspelbaar worden. In deze transformatieopgaven wordt de taakstelling vanuit de hervormingsagenda jeugd meegenomen. De gemeentelijke toegang vormt ook in deze ontwikkeling een cruciale randvoorwaarde. Van daaruit moet gestuurd worden op inzet van zwaardere zorg niet langer dan nodig en actief wordt meegedacht om afschalen mogelijk te maken.

6. Tot slot

In het kader van het Actieplan Jeugd en de beoogde taakstelling daarin, zijn dit de knoppen waaraan we kunnen draaien binnen het Actieplan Jeugd, de regionale inkoop en de toegang:

- Het anders vormgeven van onze toegang
- Het verbinden van vormen van lichte hulp aan onze eigen toegang
- Het starten met strategisch accounthouderschap op onze belangrijkste subsidiepartners
- Het verstevigen van de pedagogische basis, waardoor lichte vormen van individuele jeugdhulp niet meer nodig zijn
- Het inzetten op strategisch partnerschap, bij de regionale inkoop, met de belangrijkste inkooppartners als voorwaarde voor de inhoudelijke beweging binnen het Actieplan Jeugd

burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg,

R.J. den Haan
secretaris

M.W. Vroom
burgemeester

Bijlage behorende bij deze raadsbrief:

Dossiernummer	Bestandsnaam
4493	Analyse van de staat van de gemeentelijke toegang